

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตำราเอกสาร ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.4 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.5 หลักการในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.6 รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
2. องค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 2.1 ด้านบุคลากร
 - 2.1.1 ความหมายด้านบุคลากร
 - 2.1.2 ขอบข่ายด้านบุคลากร
 - 2.2 ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน
 - 2.2.1 ความหมายด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน
 - 2.2.2 ขอบข่ายด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน
 - 2.3 ด้านงบประมาณ
 - 2.3.1 ความหมายด้านงบประมาณ
 - 2.3.2 ขอบข่ายด้านงบประมาณ
 - 2.4 ด้านการบริหารจัดการ
 - 2.4.1 ความหมายด้านการบริหารจัดการ
 - 2.4.2 ขอบข่ายด้านการบริหารจัดการ
 - 2.5 ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์
 - 2.5.1 ความหมายด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์
 - 2.5.2 ขอบข่ายด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์
 - 2.6 ด้านการมีส่วนร่วม
 - 2.6.1 ความหมายด้านการมีส่วนร่วม
 - 2.6.2 ขอบข่ายด้านการมีส่วนร่วม

3. สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบัน
4. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3
 - 4.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 4.2 โครงสร้างและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 4.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 4.4 ระดับขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษา เป็นการเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการสมบูรณ์ทุกด้าน เพื่อให้เติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้หลายประการ ดังนี้

ทองหล่อ เดชไทย (2544, หน้า 27) ให้ความหมายของการจัดการไว้ว่า การจัดการและการบริหาร มีความหมายใกล้เคียงกันบางครั้งใช้แทนกันได้ เพราะทั้ง 2 กิจกรรมจะวัดผลครั้งสุดท้ายอย่างเดียวกันคือ ที่ผลสำเร็จของงาน แต่โดยส่วนใหญ่การบริหารจะเน้นในกิจกรรมการบริการหรือการจัดการที่เกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน ส่วนการจัดการจะเน้นขั้นตอนการนำนโยบายไปจัดทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล

เชน คนตรง (2546, หน้า 10) ให้ความหมายของการจัดการว่า หมายถึง กระบวนการของการกำหนดวัตถุประสงค์และการประสานงานของคน เพื่อให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวบรรลุได้ในแง่ของผู้บริหารหรือผู้จัดการ การจัดการเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการทำงานโดยบุคคลอื่น

ปราณี กองทิพย์ (2546, หน้า 2) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาไว้ว่า กระบวนการใช้ศาสตร์และศิลป์ของผู้นำ เพื่อตัดสินใจใช้ทรัพยากรทั้งหมดให้เหมาะสมกับการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 298) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การสั่งงาน ควบคุมงาน และดำเนินงาน

สรุปความหมายของการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานกับบุคคลอื่นและโดยบุคคลอื่น โดยการจัดคนมาทำงานร่วมกันอย่างสนิทสนมกลมเกลียวและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย (early childhood education) มีผู้เรียกต่างๆ กันไป เช่น การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาก่อนวัยเรียน หรือการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สมเดช สีแสง (2540, หน้า 9) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

นิพนธ์ วิจิตรชัย (2541, หน้า 3-5) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

วาโร เฟื่องสวัสดิ์ (2542, หน้า 221) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่น ๆ โดยเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมองและการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพ และสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไปและพร้อมที่จะเติบโตให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

3. ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2540, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยไว้ว่า "กุญแจสำคัญของการพัฒนาของเราอยู่ที่การพัฒนาคน ถ้าพัฒนาคนให้ฉลาด สามารถเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และตั้งอยู่ในความดีได้นั้น จึงจะแก้ไขปัญหาสังคมได้" และกล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กย่อมมุ่งให้เด็กเป็นผู้มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตต่อไป หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่าการที่จะทำให้คนเราได้รับความสำเร็จในชีวิตมิใช่เพียงสอนให้เรียนเก่งเท่านั้นแท้จริงแล้วการที่คนเราจะ

มีชีวิตอย่างมีความสุขย่อมต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีสติปัญญาพอที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ ตลอดจนปรับตัวเข้ากับบุคคลและสภาวะแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับนี้จึงเป็นไปเพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

ทัศนีย์ ชัยคุณแสง (2541, หน้า 3) ได้รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาก่อนวัยเรียน เด็กอายุ 0-6 ปี เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลัง เพราะเป็นช่วงสำคัญยิ่งของชีวิตจะมีการพัฒนาการทุกด้านไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นการพัฒนาการเด็กในวัยนี้จะเป็นการวางพื้นฐานทางด้านจิตใจ อุปนิสัยและความสามารถ ซึ่งจะมีผลในอนาคตของเด็กและของชาติ การพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ก็เท่ากับการพัฒนาการของชาติในอนาคต

เซน คนตรง (2546, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า ความเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงสร้างและองค์ประกอบของประชากรเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และระบบการสื่อสารที่รวดเร็ว ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นสังคมเปิด ซึ่งมีการติดต่อกับประเทศต่างๆ มากยิ่งขึ้นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และวิทยาการต่างๆ มากขึ้นตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาประชากรในทุกระดับให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนเจตคติที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัว และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ท่ามกลางพลวัตรของความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ สามารถร่วมคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความต้องการอันหลากหลายของประชากร

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่น้อยไปกว่าการศึกษาระดับอื่นๆ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในช่วงของชีวิตคือ ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุประมาณ 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างรากฐานความพร้อม ซึ่งจะมีผลในอนาคตของเด็กและของชาติ การพัฒนาการของเด็กในช่วงนี้ก็เท่ากับการพัฒนาการของชาติในอนาคต

4. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยมีผู้กล่าวถึงอยู่มากมาย ซึ่งจะขอสรุปแนวคิดจากผลงานของโคลเบอร์ก (Kohlberg) โคแวน (Cowan) และจากหนังสือของโดเปรา,และโดเปรา(Dopera,&Dopera,1987) สามารถสรุปเป็นทฤษฎีได้ 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีกรรมพันธุ์ – วุฒิภาวะ (Genetic-Maturational Theory) นักทฤษฎีกลุ่มนี้ จะมีความเชื่อว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของระบบประสาท ซึ่งอยู่ ภายใต้ความควบคุมของยีนส์ (genes) ตัวอย่างเช่น การที่เด็กเดินได้เร็วหรือช้าต่างกันเป็นผล มาจากกรรมพันธุ์ วุฒิภาวะทางประสาทการรับรู้ ทักษะทางร่างกายและทางด้านสติปัญญา เป็น สิ่งจำเป็นที่เด็กจะต้องมีก่อนที่จะมีความสามารถในการเรียนรู้ ส่วนประสบการณ์มีผลกระทบ น้อยหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายก่อนมีการเริ่มต้นของวุฒิภาวะ

ทฤษฎีกรรมพันธุ์-วุฒิภาวะเชื่อว่า เด็กจะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะผ่านขั้นของการ พัฒนาการในความสัมพันธ์ตามธรรมชาติที่เอื้ออำนวย ไม่ได้กล่าวถึงวิธีการช่วยให้เด็กเกิดการ เรียนรู้มากนักขณะที่เด็กพร้อมที่จะเรียนพูดหรืออ่าน นักทฤษฎีนี้เชื่อว่าเมื่อใดเด็กพร้อมที่จะ เรียนหมายความว่าเมื่อนั้นเด็กจะเรียนได้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นมาเองตามที่ต้องการโดยไม่ต้อง อาศัยวิธีการใดๆ

นอกจากนี้ทฤษฎีนี้สันนิษฐานว่าแรงจูงใจจะเกิดขึ้นพร้อมๆกันกับความพร้อมทาง ด้านวุฒิภาวะซึ่งหมายถึงว่าเมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียนเขาก็จะรู้สึกมีความต้องการที่จะเรียนในเวลา เดียวกันรากฐานของแนวคิดนี้มาจาก Руссо (Rousseau) ผู้มีความเชื่อว่าเด็กเป็นคนดีมาแต่ กำเนิดแต่ถูกเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดีเพราะสังคม การศึกษาจึงไม่ควรพยายามที่จะจัดการสิ่ง ใดๆ กับเด็ก เพียงแต่ปล่อยให้เด็กเจริญเติบโตไปตามธรรมชาติ

นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่ ชิกมันด์ ฟรอยด์ อาร์โนลด์ กิเซลล์ (Arnold Gesell) เฟดเดอริค เฟรเบล (Friedrich Froebel) โรงเรียนของตอลสตอย (Tolstoy) ในประเทศรัสเซีย และโรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ (Summer hill) ของเนล (Neill) ในประเทศอังกฤษเป็นตัวอย่างของ โรงเรียนที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดนี้

นักวุฒิภาวะนิยม (maturationalist) ยังมองเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดทาง กรรมพันธุ์ อีกด้วย กิเซลล์, และกิเซลล์ (Gesell, & Gesell) ผู้มีชื่อเสียงด้านการศึกษาพัฒนา เด็กด้านนี้กล่าวว่าไว้ว่าคนที่มีความแตกต่างกันนั้นเนื่องจากความแตกต่างด้านวุฒิภาวะคนที่อายุน้อย กว่ายังไม่เจริญทางด้านวุฒิภาวะมากจึงยังไม่อาจเข้าใจหรือทำสิ่งต่างๆได้มากเท่าคนที่อายุ มากกว่าการสอนจึงมีบทบาทเพียงจัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่พร้อมที่จะเรียน ครูและผู้ปกครอง ควรจัดบรรยากาศให้อบอุ่นสบายใจให้แก่เด็กเพื่อที่เขาจะได้ทำในสิ่งที่สนใจและต้องการแนวคิด ในการจัดการอนุบาลศึกษาของเฟรเบล (Froebel) ก็สะท้อนให้เห็นหลักการของทฤษฎีวุฒิ ภาวะ เฟรเบลมีความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กว่าเป็นสิ่งที่ เป็นไปตามธรรมชาติบทบาท ของครูคือ ชาวสวน ส่วนเด็กเปรียบเสมือนเมล็ดพืชที่ได้รับการปลูกและเจริญงอกงาม โปรแกรม การศึกษาปฐมวัยที่มีความเชื่อเช่นนี้ จะสะท้อนให้เห็นจากบทบาทของครูซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรม

และประสบการณ์ให้เด็ก “งอแงงาม” หรือเรียนใน “สวน” ที่ได้รับการดูแลอย่างดี การเล่นจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการเรียน

2. ทฤษฎีพฤติกรรม-สิ่งแวดล้อม (Environmental-behavioral Theory) ทฤษฎีนี้มีที่มาจากจอห์น ล็อก (John Locke) เอ็ดเวิร์ด ธอร์นไดค์ (Edward Thorndike) และบีเอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าเด็กคือผ้าที่ขาวสะอาดที่ผู้ใหญ่ต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้ นักทฤษฎีกลุ่มนี้มีหลักการคือการให้แรงจูงใจทางบวก (positive reinforcement) และการให้แรงจูงใจทางลบ (negative reinforcement)

ทฤษฎีนี้จะแตกต่างไปจากทฤษฎีกรรมพันธุ์-วุฒิภาวะ นั่นก็คือ ประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นต่อความพร้อมและความสามารถของเด็กไม่ใช่กรรมพันธุ์ การที่เด็กยังอ่านไม่ได้เป็นเพราะเด็กยังไม่มีประสบการณ์พื้นฐานมากพอ ไม่ใช่เพราะเด็กยังไม่มีวุฒิภาวะทางร่างกายและสติปัญญา ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมและถูกถ่ายทอดเข้าสู่ตัวเด็กทีละเล็กละน้อยจนกระทั่งเกิดความคิดสะสมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเด็กไม่มีโครงสร้างความรู้ภายในตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องทำประสบการณ์ขั้นต้นให้ง่าย และมีลำดับขั้นตอนอย่างดีการทำให้ง่าย คือการตัดแบ่งความรู้ออกเป็นทักษะย่อยๆ นำมาลำดับขั้นตอนใหม่แล้วจึงสอนในครั้งเดียว วิธีสอนจะชัดเจนและมีโครงสร้างที่แน่นอน แรงจูงใจในการเรียนเกิดจากภายนอกตัวผู้เรียน ถ้าเด็กต้องการเรียนพฤติกรรมที่ต้องการก็จะต้องมีการเสริมแรงพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมที่ต้องการกำจัดก็ทำให้โดยมีการตอบสนองในทางลบหรือการถูกลงโทษบทบาทของครูคือเป็นผู้แนะนำสั่งสอนและเตรียมสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับพฤติกรรมให้ไปในทิศทางที่ต้องการ นักเรียนมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับและได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เกิดการเรียนรู้จากภายในของตนเองตามทฤษฎีกรรมพันธุ์-วุฒิภาวะเชื่อในขณะที่นักวุฒิภาวะนิยมเน้นความสำคัญของธรรมชาติของบุคคลทฤษฎีพฤติกรรมมุ่งเน้นการเข้าใจการคาดการณ์และการควบคุมพฤติกรรม ดังที่มิเกลส์ (Mikael) ได้กล่าวไว้ว่า นักพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้พฤติกรรมหรือนิสัยสามารถลดหรือทำให้หายไปได้ การจัดการศึกษาที่ตั้งบนความเชื่อนี้จะเกี่ยวข้องกับ การจูงใจให้เด็กเรียน และการจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก

นักพฤติกรรมนิยมอีกผู้หนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลจากธอร์นไดค์และเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในเรื่องทฤษฎีปฏิบัติการสร้างเงื่อนไข คือสกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์ย้ำความสำคัญของ “การสอน” ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดในกระบวนการศึกษา การศึกษาคือการเลือกและใช้เทคนิคการเสริมแรงสกินเนอร์สนับสนุนให้ใช้การเสริมแรงในทางบวกมากกว่าเสริมแรงในทางลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมแรงโดยทันทีให้แก่ผู้เริ่มเรียนใหม่ ๆ บทเรียนโปรแกรมและเครื่องช่วยสอนเป็นตัวอย่างสื่อการสอนที่ได้แนวคิดมาจากนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม เพราะสื่อดังกล่าวเน้นเรื่องการให้นักเรียนตอบคำถามและให้รางวัลทันทีในรูปของคำเฉลย

หลักสูตรที่จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนไว้เฉพาะเจาะจงเป็นแบบแผนจะอาศัยพื้นฐานแนวคิดจากทฤษฎีพฤติกรรมตัวอย่างเช่นมีการให้แรงเสริมสร้างเงื่อนไขการตอบ ควบคุมสิ่งเร้า การกระตุ้น การปรับพฤติกรรม การลงโทษ การตัดออกหรือเทคนิคการทำให้เลือนหายไป เป็นต้น

3. ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาหรือปฏิสัมพันธ์ (Cognitive-developmental or Inter-actionist Theory) หรือทฤษฎีกลุ่มสร้างสรรค์นิยม (constructivist) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ จอห์น ดีวอี้ (John Dewey) จีน่า เปียเจต์ (Jean Piaget) ซุลลิแวน (Sullivan) ฮอยล์ (John Holt) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาในกลุ่มนี้เชื่อว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับโลกที่อาศัยอยู่จากการสำรวจและการคิดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กสามารถพัฒนาไปแต่ละขั้นได้ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาในกลุ่มนี้จะเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะทำให้เด็กพัฒนาไปได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก นักจิตวิทยาและนักวิชาการกลุ่มนี้จะไม่ยอมรับความคิดของกลุ่ม พฤติกรรม นักการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญา เช่น ดีวอี้ (Dewey) เชื่อว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือความเจริญงอกงาม ประสบการณ์ทางด้านบวกเท่านั้นที่จะช่วยให้คนมีความเจริญงอกงาม การเรียนโดยการปฏิบัติจริงหรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมเป็นที่สำคัญของการศึกษา ความรู้จะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์

ส่วนเปียเจต์ นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงชาวสวิสนั้น ความคิดได้รับการเชื่อถือและนำมาใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในวงการปฐมวัยศึกษาเขาเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการสิ่งเร้าตอบสนองหรือการจดจำเลียนแบบการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อระดับความซับซ้อนของสิ่งที่เรียนสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน

ซุลลิแวน (Sullivan, 1967, pp.103 - 105) ชี้ให้เห็นว่า คำอธิบายเรื่องพัฒนาการของเปียเจต์ ช่วยให้ครูมองนักเรียนเป็นบุคคลที่กำลังเจริญเติบโตและงอกงามตามที่เป็นจริง โคลห์เบิร์กและเมเยอร์ (Kohlberg & Mayer) ทั้งสองสนับสนุนทฤษฎีของเปียเจต์และดีวอี้ โดยกล่าวว่า “เด็ก ๆ ไม่ใช่ต้นไม้หรือเครื่องจักรแต่เป็นนักปรัชญาหรือนักวิทยาศาสตร์ วุฒิภาวะตามความหมายของเปียเจต์และดีวอี้ไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากวุฒิภาวะทางชีววิทยาหรือการเรียนรู้โดยตรงแต่เกิดขึ้นโดยกระบวนการพัฒนาการอันเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม” จอห์น ฮอยล์ (John Holt) นักการศึกษาชื่อดังของประเทศสหรัฐอเมริกาสนับสนุนความคิดที่ว่าเด็กเรียนโดยอิสระด้วยความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของตนเองไม่ใช่ต้องการเอาใจผู้ใหญ่ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าบทบาทของเด็กก็คือ ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง คัดสนใจด้วยตนเองในสิ่งที่ต้องการเรียนและวิธีการเรียน บทบาทของผู้ใหญ่เพียงแต่นำโลกภายนอกมาสู่โรงเรียนและห้องเรียนให้มากที่สุด ให้ความช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กต้องการและร้องขอ ฟังเด็ก

อย่างตั้งใจเมื่อเขาต้องการพูด หลังจากนั้นก็ควรปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมที่เหลือทั้งหมดด้วยตัวเอง ความรู้ (knowledge) ตามทฤษฎีนี้ไม่ได้เป็นผลมาจากวุฒิภาวะของโครงสร้างที่สะสมความรู้ไว้ตามทฤษฎีกรรมพันธุ์ - วุฒิภาวะและไม่ได้เป็นผลมาจากการรวบรวมจัดหมวดหมู่ความรู้เพื่อนำไปใส่ตัวเด็กตามทฤษฎีพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ความรู้มิได้อาศัยอยู่ในสถานที่ดังกล่าวทั้งสองแห่ง แต่ความรู้จะถูกสร้างขึ้นมาโดยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ในทำนองเดียวกันแรงจูงใจก็เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กแต่ละคนกับประสบการณ์ภายนอก เด็กสร้างความรู้ตั้งแต่แรกเกิดความรู้ใหม่จะเป็นผลมาจากประสบการณ์เก่า ในกรณีที่เด็กไม่สามารถจะสร้างความรู้ใหม่จากประสบการณ์ที่ได้รับเนื่องจากไม่มีความคิดใหม่ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ใหม่หรือไม่มีโอกาสหยิบจับสัมผัสด้วยวิธีใหม่ๆ สถานการณ์การเรียนรู้จะน่าเบื่อหน่ายและเด็กก็จะไม่สนใจที่จะทำกิจกรรมและในสถานการณ์ตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่สามารถมีประสบการณ์เดิมที่จะนำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่เด็กจะรู้สึกเกรงกลัวและมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธไม่ยอมมีประสบการณ์นั้นๆ

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาปฐมวัย ที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่า การศึกษาในทัศนะต่างๆ ของนักการศึกษาปฐมวัย จะช่วยให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจ หลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษา ประสบการณ์ ตลอดจนสามารถนำหลักการมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้เหมาะสมกับสภาวะสังคมไทย

5. หลักการในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในด้านหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษาจากหลักการดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกระจายอำนาจด้านการจัดการศึกษา ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไปยังองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่สถานศึกษาดังอยู่ในพื้นที่ตามความพร้อมและตาม

หลักเกณฑ์การประเมินที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการโดยกำหนดระยะเวลาในการถ่ายโอนไว้ใน ระยะที่ 1 ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2545–2548 ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจะต้องส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมในการเตรียมรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะรับโอนสถานศึกษาแจ้งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาที่จะโอนสังกัดอยู่ เพื่อให้มีการประสานงานและกำหนดสถานศึกษาที่จะมีการถ่ายโอนและจัดเตรียมแผนการถ่ายโอนร่วมกันเป็นการล่วงหน้า โดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการถ่ายโอนสถานศึกษานั้นๆ

2. การจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถกระทำได้ในทุกระดับการศึกษาและสามารถจัดการศึกษาได้ทั้งในระบบและนอกระบบทั้งนี้ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.1 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เคยดำเนินการจัดการศึกษาในระดับที่จัดตั้งสถานศึกษาใหม่อยู่แล้วให้จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่ได้เลย โดยแจ้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นตั้งอยู่ทราบก่อนการจัดตั้ง

2.2 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เคยจัดการศึกษาในระดับนั้นมาก่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งสถานศึกษาได้เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ออกตามความในมาตรา 42 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

3. การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการกระจายอำนาจ

3.1 ในระยะแรกที่ยังไม่มีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้จัดให้มีตัวแทนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อจัดการศึกษาโดยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ในระหว่างการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการถ่ายโอนสถานศึกษา คณะกรรมการการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกระทรวงศึกษาธิการจะทำหน้าที่

สนับสนุนส่งเสริมและกำหนดให้มีการวางระบบบริหารงานบุคคลที่จะเอื้อต่อการถ่ายโอนภารกิจและอำนาจหน้าที่ทางการศึกษา ทั้งนี้โดยกำหนดในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหลักประกันในด้านค่าตอบแทนสวัสดิการ ความมั่นคงและโอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ทัดเทียมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

3.3 คณะกรรมการการกระจายอำนาจและกระทรวงศึกษาธิการ จะให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตราและปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย ระเบียบ ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายทางการศึกษาที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ

3.4 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นไปภายใต้หลักเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ซึ่งใช้บังคับกับทั้งการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาของเอกชน ทั้งในด้านความสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐระบบการรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาตลอดจนหลักเกณฑ์การได้รับการอุดหนุนอย่างเท่าเทียมกันจากรัฐในการจัดการศึกษา

3.5 ในระยะแรกหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับโอนสถานศึกษายังไม่สามารถกำหนดให้มีการวางระบบบริหารงานบุคคลสำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถรับประกันความเสมอภาค และความทัดเทียมกันกับระบบบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ คณะกรรมการการกระจายอำนาจและคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.บ.) จะดำเนินการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่จะถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังคงมีสถานะเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างแล้วแต่กรณีในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการต่อไปเช่นเดิม จนกว่าจะมีการกำหนดระบบบริหารงานบุคคล ที่มีมาตรฐานทัดเทียมกัน

4. การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจในการจัดการศึกษา

4.1 เมื่อได้มีการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่หรือมีการรับโอนสถานศึกษาแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานศึกษาที่มีสถานศึกษาตั้งอยู่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่มีเขตติดต่อหรือใกล้เคียงกัน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาหรือมีประชากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับบริการทางการศึกษาร่วมกัน จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบดูแล กำกับกิจการทางด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่เกี่ยวข้องในการจัดบริการทางการศึกษาร่วมกัน

ขึ้นเฉพาะเพื่อประสานนโยบายสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

4.2 ในกรณีที่มีการะงานทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น หรือมีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งในหลายระดับการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งอาจร่วมกันจัดตั้งองค์กรร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปของสหการขึ้นเพื่อรับผิดชอบดูแลบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้น เป็นการเฉพาะได้และกรณีดังกล่าวนี้้องค์กรร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะต้องมีขอบเขตความรับผิดชอบในด้านพื้นที่ที่เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับเขตพื้นที่การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3 ในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์กรร่วม เพื่อบริหารจัดการการศึกษาในรูปสหการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นตามข้อ 4.2 หากองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด ได้เข้าร่วมในสหการดังกล่าวด้วย องค์กรร่วมในรูปสหการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว อาจกำหนดให้มีเขตบริหารจัดการที่ครอบคลุมทั้งเขตจังหวัดก็ได้แต่จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการภายในองค์กรร่วมในรูปสหการดังกล่าวขึ้นโดยให้สัมพันธ์กับจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่ในเขตจังหวัดเพื่อให้มีการประสานสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

4.4 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่ทั้งในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยจัดการศึกษาในระดับนั้นมาก่อนแล้วและในกรณีที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาในระดับนั้นมาก่อน สำหรับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนโดยจะต้องรับฟังความคิดเห็นของเอกชนที่จัดการศึกษาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและประชาชนเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นใหม่ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ , 2544, หน้า 1-7)

6. รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีลักษณะการจัดในรูปแบบของการบริการซึ่งอาจแบ่งการจัดบริการการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) กำหนดไว้ว่า การจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี จำแนกเป็น

1.1 การจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นการจัดบริการในลักษณะของการเลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนภายใต้การดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

1.2 การจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดบริการในลักษณะของการเตรียมความพร้อมใน 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบชั้นอนุบาล ชั้นเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 การจัดบริการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้แก่การส่งเสริมพัฒนาเด็กสุภาพอนามัย การจัดการทำสื่อเพื่อพัฒนาเด็ก การจัดทำคู่มืออบรมเลี้ยงดูเด็ก

2. การจัดบริการเพื่อพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้แก่การพัฒนาครูผู้บริหาร บุคลากร ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก การพัฒนาครอบครัว การสร้างอาสาสมัครพัฒนาครอบครัว เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หลักการและรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย อายุ 0-5 ปี มีหลายกระทรวง หลายหน่วยงานที่ร่วมมือดำเนินการจัดการศึกษา หน่วยงานส่วนใหญ่มีนโยบายชัดเจนที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการจัดบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณภาพชีวิต รวมถึงสิทธิเด็ก นอกจากนี้ยังมีบางหน่วยงานที่มีนโยบายพัฒนาเด็กและครอบครัว โดยการให้ความรู้แก่พ่อแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 0-5 ปี การพัฒนาครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่การผลิตเอกสาร นิตยสาร รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุและการอบรมสัมมนา เป็นต้น

องค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขององค์ประกอบในการจัดการศึกษา ดังนี้คือ

วิไล ชนวัฒน์ (2541, หน้า 4) ได้ศึกษาองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา 8 องค์ประกอบ คือ 1) ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน 2) การเรียนการสอน 3) การบริหารงานกิจการนักศึกษา 4) การบริหารงานบุคลากร 5) การบริหารงานธุรการ 6) การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน 7) การบริหารงานอาคารสถานที่ และ 8) การประสิทธิผลของโรงเรียน

สุวรรณ มีทองคำ (2543, หน้า 11) ได้กล่าวถึงประกอบในการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วยด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการยอมรับด้านความสามารถในการปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องกับองค์ประกอบหลักและหลักยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบด้านปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ กฎหมาย การบริหารและการจัดการ หลักสูตร คุรุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างและเทคโนโลยี

อรรถพร สาระขัน (2543, หน้า 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตการศึกษา 7 ไว้ 6 ด้านดังนี้คือ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประสานและประชาสัมพันธ์และด้านการมีส่วนร่วม

สมคิด หอมพิกุล (2544, หน้า 4) ได้ศึกษาองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ความเข้าใจ การยอมรับ และสามารถจัดการศึกษาของบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษารวมทั้งปัจจัยอื่นๆ อันเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน 3) ด้านงบประมาณ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ 6) ด้านการยอมรับภายในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 มี 6 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประสานและประชาสัมพันธ์และด้านการมีส่วนร่วม และรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ดังนี้คือ

1. ด้านบุคลากร

1.1 ความหมายด้านบุคลากร

บุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานสถานศึกษาปฐมวัยให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กๆ ได้เกิดพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งได้มีนักวิชาการให้ความหมายของด้านบุคลากร ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 6) ได้ให้ความหมายงานบุคลากร หมายถึงกระบวนการดำเนินงานวางแผนด้านอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การปฐมนิเทศ การพัฒนา การฝึกอบรมด้านวินัย และให้พ้นจากงาน

อภิษณีย์ ยาชมพู (2546, หน้า 29) กล่าวว่างานบุคลากร หมายถึง งานที่เกี่ยวกับ การแสวงหา การพัฒนาและสร้างไว้ซึ่งพนักงานที่มีความสามารถในวิถีทางที่จะทำให้การปฏิบัติการหน้าที่ตามจุดมุ่งหมายของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วีระชาติ ทศรัตน์,และคนอื่นๆ (2547, หน้า 3-14) ได้กล่าวถึงตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการดูแลบุคลากรและเด็กในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นภาวะผู้นำสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมรวมทั้งบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ต้องได้รับการศึกษาหรือผ่านการอบรมและมีความรู้ด้านการปฐมวัยศึกษาและพัฒนาเด็ก ต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะไวต่อความรู้สึกต่อผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก บุคลากรอื่นและผู้ปกครองได้

3. ครูผู้ช่วย เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างเตรียมตัวที่จะเป็นครูปฐมวัยต่อไป จึงต้องมีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับครูประจำชั้น มีหน้าที่ช่วยครูประจำชั้นวางแผนการสอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนจัดกิจกรรมอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. พี่เลี้ยงเด็กและครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานครูประจำชั้น การจัดและดำเนินกิจกรรมของครูพี่เลี้ยงภายในสถานศึกษาปฐมวัยต้องได้รับความเห็นชอบจากครูประจำชั้นก่อนทุกครั้ง

5. ครูพยาบาล เป็นผู้มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้าน รวมทั้งสามารถทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่เด็กและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาปฐมวัย

6. นักการภารโรงเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการซ่อมแซมและดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อย สวยงามและปลอดภัยสำหรับเด็กและบุคลากรทุกคน

7. คนประกอบอาหารหรือคนครัว เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับจัดรายการอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการที่เหมาะสมกับวัยและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับโภชนาการและการบริการอาหารในสถานศึกษาปฐมวัย

8. พนักงานขับรถเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการขับรถ ดูแลรักษา ทำความสะอาดรถ รวมทั้งซ่อมแซมบำรุงรักษาและตรวจสภาพรถให้ใช้งานได้ตลอดเวลา

จากการวิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการถึงงานบุคลากร หมายถึง วางแผน อัตรากำลัง การสรรหาและคัดเลือกครูพี่เลี้ยงให้เพียงพอและเหมาะสมของจำนวนนักเรียนกับจำนวนครู บรรจุและแต่งตั้งครูตามขั้นตอนวิธีการที่ถูกต้อง จัดให้มีการปฐมนิเทศจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการเรียนการสอนและระเบียบวินัย จัดสวัสดิการค่าตอบแทนและออกจากงานออกจากงาน

1.2 ขอบข่ายงานด้านบุคลากร

การบริหารบุคคลเป็นงานที่ยุ้งยากซับซ้อน เพราะเป็นการบริหารงาน ที่เกี่ยวกับคนซึ่งมีชีวิตจิตใจแตกต่างกันออกไป เป็นการยากที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ให้เป็นที่น่าพอใจแก่บุคคลทุกคนในหน่วยงาน อรรถพร สารขัน (2543, หน้า 4) ได้กำหนดกฎเกณฑ์การบริหารงานเกี่ยวกับคน ไว้ดังนี้

1. เพื่อกำหนดแนวทางเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะต้องดำเนินงานในระดับปฐมวัย เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของบุคลากรที่จะต้องรับผิดชอบงานดังกล่าว
2. เพื่อจัดแบ่งหน่วยงานที่จะต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ทั้งนี้โดยให้ประสานสัมพันธ์กับฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน
3. เพื่อบังคับบัญชาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะรวมถึงการที่จะทำให้บุคลากรดังกล่าวทำงานด้วยความเต็มใจและให้ผลได้ดี
4. เพื่อเป็นการควบคุมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานตามแผน และนโยบาย จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการบริหารเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะต้องดำเนินงานในระดับปฐมวัยเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของบุคลากรที่จะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย

2. ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

2.1 ความหมายอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

ทองพูน นาทองป้อ (2542, หน้า 15-17) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน หมายถึง อาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบและอาคารพิเศษต่างๆ บริเวณโรงเรียนที่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาเหมาะสมกับวัย ทันสมัยและปลอดภัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน (2543, หน้า 95-96) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนไว้ดังนี้

1. อาคารสถานที่ หมายถึง ที่ตั้งอาคารสถานที่ในการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในเขตชุมชน มีการคมนาคม สะดวก มีอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และพื้นที่สนามเพียงพอในการจัดการศึกษา
2. วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป หมายถึง วัสดุที่โรงเรียนควรมี ได้แก่ พระบรมฉายาลักษณ์ ภาพสำคัญทางศาสนา แผนที่จังหวัด แผนที่ประเทศไทย ป้ายชื่อโรงเรียน นาฬิกา เสาคง ธงชาติ ป้ายสถิติ ที่จำเป็น ประเภทเครื่องใช้ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ครู กระดานดำ โต๊ะ ม้านั่งให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ตู้เอกสาร ตู้เก็บของ เป็นต้น

3. วัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ วัตถุสิ่งของ ภาพ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสถานที่และกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กบังเกิดผลดี

อัครพร สาระขัน (2543, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ไว้ดังนี้

1. อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารสถานที่ในสถานศึกษาปฐมวัยสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในเขตชุมชน มีการคมนาคม สะดวกมีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องจัดกิจกรรม สนามเด็กเล่นเพียงพอ

2. ด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ประกอบด้วยอุปกรณ์ประจำตัวเด็กเช่นเครื่องนอน ถ้วยน้ำดื่ม ผ้าเช็ดหน้าหรือผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แป้ง สบู่ ผ่ากันเปื้อน อุปกรณ์นอกห้องเรียน เช่น เสาธงชาติและเครื่องเล่นสนาม

3. ด้านสื่อการสอน หมายถึง อุปกรณ์ประจำห้องเรียน เช่น ภาพระดับผนัง ป้ายห้อง ป้ายแสดงจำนวนนักเรียน ป้ายนิเทศ ไม้เท้า คุกกี้ หรือชิ้นวางของ อุปกรณ์สำหรับเตรียมความพร้อมด้านกล้ามเนื้อ อุปกรณ์ฝึกประสาท อุปกรณ์ฝึกพัฒนาการทางสติปัญญา อุปกรณ์นอกห้องเรียน เช่น เสาธงชาติ และเครื่องเล่นสนาม

จากการวิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการถึงงานด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน หมายถึง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในเขตชุมชน มีการคมนาคม สะดวก มีอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และพื้นที่สนาม วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเพียงพอและทันสมัย

2.2 ขอบข่ายอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 315 - 324) อธิบายถึงการบริหารอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ไว้ว่า เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับปริมาณและความเหมาะสมของสถานที่ตั้งอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ จำนวนและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ที่ใช้ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา อาคารสถานที่ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆในสถานศึกษาเกิดความสะดวกสบายและมีความคล่องตัวมากขึ้นการบริหารอาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็นทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการของการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากจะต้องมีความชัดเจนในภาระหน้าที่เชิงพัฒนาแล้วยังต้องมีความสามารถในการบริหารระบบอาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพด้วย การออกแบบอาคารในโรงเรียนองค์การยูเนสโกได้มีส่วนผลักดันในเรื่องการออกแบบอาคารให้เป็นผลดีต่อการศึกษาอย่างมากพอสรุปแนวทางในการออกแบบโรงเรียน (school plants planning) ได้ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน โดยเริ่มจากคำนวณจำนวนนักเรียนตามแผนของชั้นเรียน จากนั้นออกแบบงานก่อสร้างและการดูแลรักษาอาคารหากชุมชนนั้นมีแนวโน้มเติบโตขึ้นอีกคณะทำงานจะต้องวางแผนงานก่อสร้างเพื่อรองรับการขยายตัวต่อไปอีก

2. ขั้นตอนการ คณะทำงานต้องมีความละเอียดอย่างมากเริ่มจากการเลือกที่ดิน การวางผังบริเวณหลัก การทำรายละเอียดเพื่อการก่อสร้าง ดังนี้

2.1 ที่ตั้ง (site) การเลือกที่ดินนับเป็นสิ่งสำคัญโดยนาระบบผังเมืองมาร่วมด้วย โดยพิจารณาระยะจากทางบ้านของนักเรียนมาโรงเรียนด้วยการเดินเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด สภาพที่ดินเหมาะสมกับการปลูกสร้าง มีสาธารณูปโภคครบครัน ดินไม้ที่มีอยู่แล้วควรรักษาไว้ สิ่งสุดท้ายคือ รูปร่างของที่ดินควรเลือกรูปทรงที่เหมาะสมกับการจัดโรงเรียน

2.2 การวางแผนเขตทางสัญจร (circulation and interrelationship of spaces) โดยให้พิจารณาในเรื่องของการใช้งานและความสัมพันธ์ในรูปผลกระทบเรื่องระยะทางเดินของนักเรียน การขึ้นลงบันได เด็กสามารถเดินเปลี่ยนห้องเรียนสะดวก เนื้อที่ทางเดินเฉลี่ยจะต้องอยู่ระหว่าง 30 ถึง 35 เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่ห้องเรียนอาคารแต่ละหน่วยออกแบบให้ยืดหยุ่น ปรับปรุงภายในได้พร้อมที่จะเชื่อมต่อได้ในอนาคต

2.3 การวางอาคารและบรรยากาศในอาคาร (orientation and indoor climate) การเลือกรูปทรงที่ดินจะมีผลต่อการวางอาคาร การวางอาคารควรหันแดดแต่รับลม เพื่อสร้างบรรยากาศในอาคารเรียนให้ได้แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสม ดินไม้ต้องช่วยให้ร่มเงาแก่อาคารอย่างมาก

2.4 โครงสร้างอาคาร (structure system) การเลือกโครงสร้างอาคารให้เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญ ต้องดูในเรื่องภูมิศาสตร์ เช่น ระบบพื้น ฝาผนังสำเร็จรูป ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลในระยะยาวอาจส่งผลในเรื่องค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษา

2.5 การเลือกวัสดุก่อสร้าง (building materials) วัสดุก่อสร้างเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาเป็นส่วนประกอบอาคาร การเลือกใช้วัสดุควรพิจารณาถึงคุณภาพการใช้สอยที่คงทนถาวรอายุการใช้งาน

2.6 ความงามและสิ่งแวดล้อม (aesthetic and environment) การออกแบบโรงเรียนในอนาคตควรออกแบบเฉพาะพื้นที่ หมายถึง การเลิกใช้แบบมาตรฐาน (prototype) ซึ่งออกแบบเป็นหลังแล้วนำส่งไปก่อสร้างทั่วประเทศหากแต่ออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ นอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นตัวอย่างในการพัฒนาอาคารบ้านเรือนในชนบทที่จะได้สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่นควบคู่กันไป

2.7 เฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์การศึกษา (furniture and equipment) เฟอร์นิเจอร์ของห้องเรียน ห้องเรียนวิชาเฉพาะต่างๆ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ทองพูน นาทองบ่อ (2542, หน้า 15-17) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารอาคารสถานที่สามารถจำแนกได้ ดังนี้ คือ อาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบและอาคารพิเศษต่างๆและบริเวณโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 213) ได้กำหนด ขอบข่ายในการบริหารงานอาคารสถานที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปไว้ดังนี้

1. จัดสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา
2. จัดบรรยากาศในอาคารเรียนและอาคารประกอบ
3. จัดบรรยากาศในบริเวณโรงเรียน
4. วางแผนงานใช้ประโยชน์ห้องเรียนห้องปฏิบัติการในอาคารเรียนโรงฝึกงาน

โรงอาหาร หอประชุม โรงพลศึกษา

5. จัดบำรุงรักษา ซ่อมแซมและพัฒนาอาคารสถานที่
6. จัดเวรยาม รักษาความปลอดภัยของโรงเรียน
7. แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบอาคารสถานที่และทรัพย์สินของโรงเรียน
8. สำรวจ จัดหา ควบคุมดูแล ซ่อมแซมและขออนุญาตรื้อถอนอาคาร
9. ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้างซ่อมแซมปรับปรุงอาคารสถานที่ใน

สถานศึกษิตามระเบียบราชการ

10. จัดทำแผนผังบริเวณและปรับปรุงซ่อมแซมต่อเติม
11. ดำเนินการจัดและตรวจสอบแบบรูปรายการก่อสร้าง
12. ดำเนินการและควบคุมงานก่อสร้างของโรงเรียน
13. วิเคราะห์เกณฑ์ขนาดเนื้อที่อาคารให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร
14. ควบคุมดูแลความปลอดภัยและการใช้ประโยชน์ ให้คุ้มค่าของเครื่องใช้ใน

โรงเรียนพร้อมทั้งเรื่องการประหยัด การเสื่อมคุณภาพ

15. ตรวจสอบและรายงานเสนอและการแก้ไขปัญหาในการก่อสร้าง
16. ประเมินการซ่อมแซมอาคาร หรือทำการปรับปรุงโครงสร้างที่ไม่ปลอดภัย
17. สำรวจและทดสอบเก็บข้อมูลหาสาเหตุ ปัญหาของอาคารสถานที่ เพื่อทำ

แผนการปรับปรุงพัฒนา

18. ควบคุมและป้องกันการมาถึงกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของโรงเรียน

18.1 วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ ในด้านการเรียนการสอน และเพื่อประโยชน์อย่างอื่นในโรงเรียนรวมทั้ง ทรัพย์สินต่าง ๆ ด้วย

- 18.2 วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

18.2.1 วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป คือ วัสดุที่โรงเรียนควรมี ได้แก่ พระบรมฉายาลักษณ์ ภาพสำคัญทางศาสนา แผนที่จังหวัด แผนที่ประเทศไทย ป้ายชื่อโรงเรียน นาฬิกา เสวต ธงชาติ

ป้ายสถิติ ที่จำเป็น ประเภทเครื่องใช้ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ครู กระดานดำ โต๊ะ ม้านั่งให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ตู้เอกสาร ตู้เก็บของ เป็นต้น

18.2.2 วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน หมายถึง วัสดุ วัสดุสิ่งของ ภาพ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสถานที่และกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กบังเกิดผลดี

กล่าวโดยสรุป การบริหารอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เป็นการดำเนินงานการจัดหาอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีระบบระเบียบแบบแผนเพื่อใช้ประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. ด้านงบประมาณ

3.1 ความหมายด้านงบประมาณ

งานบริหารงบประมาณ เป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของสถานศึกษาให้เป็นไป ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเพื่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงกับการ ให้บริการ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 18) ซึ่งมีนักวิชาได้กล่าวถึงความหมายของ งบประมาณไว้ดังต่อไปนี้

พิณสุตา สิริขันธ์ศรี (2542, หน้า 28) ได้กล่าวถึงความหมายของงบประมาณ หมายถึงเงินที่ได้มาจากการสนับสนุนของรัฐบาล ดันสังกัด และได้รับสนับสนุนจากชุมชนและ หน่วยงานอื่น ที่สถานศึกษานำมาบริหารจัดการในการศึกษาดังนั้นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องได้รับการอบรมเรื่องระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ แผนการบริหารการเงิน ตั้งแต่การเบิกจากคลัง การเก็บรักษา การจ่ายเงินและการนำเงินส่งทุกชั้นตอน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินทุกครั้ง

อัครพร สาระขัน (2543, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความหมายของงบประมาณ หมายถึงหมายถึงงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การ ช่วยเหลือ โดยให้สถานศึกษานำมาบริหารในการจัดการศึกษาดังแต่การจัดสรรตามความจำเป็น ของโครงการ มีการวางแผน การเบิกจ่าย การรักษา การจัดทำหลักฐานเพื่อการตรวจสอบและ ต้องมีการรายงานผลการใช้เงินทุกครั้ง

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 147) กล่าวไว้ว่าการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการบริหารและดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยในด้านต่างๆซึ่ง ได้รับจัดสรรหรือสนับสนุนจากรัฐบาลและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์การชุมชน ประชาชน เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาหลักการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ปฐมวัย จุดสำคัญมุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้ มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2546, หน้า 18) ได้กล่าวถึงความหมายของงบประมาณหมายถึง เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรหรือสนับสนุนจากรัฐบาลและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์การชุมชน ด้านการจัดหาเงินทุน และสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและ สิ่งก่อสร้างต่างๆ

จินตนา จันทวงศ์ (2546, หน้า 19) กล่าวถึง การบริหารงบประมาณหมายถึงการใช้ จ่ายเงินในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดของนักวิชาได้กล่าวถึงความหมายของงบประมาณสรุปได้ดังนี้ งบประมาณหมายถึงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรหรือสนับสนุนจากรัฐบาลและได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานองค์การชุมชน .บุคลากรต้องได้รับการอบรมเรื่องระเบียบว่าด้วยการ บริหารงบประมาณ มีแผนการบริหารการเงินตั้งแต่การเบิกจากคลัง การเก็บรักษา การจ่ายเงิน และการนำเงินส่งทุกชั้นตอน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินทุกครั้ง

3.2 ขอบข่ายภารกิจงานด้านงบประมาณ

จากการศึกษาค้นคว้า ได้มีหน่วยงาน องค์การ และบุคคลต่างๆ ได้กล่าวถึง ขอบข่ายภารกิจงานด้านงบประมาณ ดังนี้

จักรชัย อรณันท์ (2542, หน้า 72-76) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานด้านงบประมาณ ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ

- 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
- 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
- 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของงบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

- 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
- 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
- 2.3 การโอนเงินงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และผลการ ดำเนินงาน

- 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- 3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- 4.1 การจัดการทรัพยากร
- 4.2 การระดมทรัพยากร

- 4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์
- 4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 5. การบริหารการเงิน
 - 5.1 การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2 การรับเงิน
 - 5.3 การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4 การจ่ายเงิน
 - 5.5 การนำส่งเงิน
 - 5.6 การกันไว้เบิกเหลือมปี
- 6. การบริหารบัญชี
 - 6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - 7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
 - 7.2 การจัดหาพัสดุ
 - 7.3 การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
 - 7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2545, หน้า 28 -30) กำหนดหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. คลังหรือสำนักงานคลังหมายถึงสำนักงานคลังจังหวัดและสำนักงานคลังจังหวัด ณ อำเภอ
2. กรณีส่วนราชการเจ้าของงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้เบิกจ่ายเงินเองให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณเบิกจ่ายเงินโดยถือปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ
3. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้เบิกแทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณเป็นผู้ยื่นแบบใบแจ้งการเบิกเงินงบประมาณแทนกัน ตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้ใช้รหัสหน่วยงานของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดและใช้รหัสลักษณะงาน รหัสประเภทงาน โครงการรหัสบัญชีและรหัสหมวดรายจ่าย ตามที่กำหนดในใบอนุมัติเงินประจำงวด เพื่อให้สำนักงานคลังตรวจสอบก่อนการวางฎีกาเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

4. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เบิกแทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ เปิดบัญชีเงินฝากเงินงบประมาณประเภทกระแสรายวันกับธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ กรณีในท้องที่ที่ตั้งไม่มีธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ให้เปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์อื่นได้ และให้แจ้งชื่อบัญชีและเลขที่บัญชีให้สำนักงานคลังที่จะเบิกเงินทราบ

5. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เบิกแทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณวางฎีกาเบิกเงินจากสำนักงานคลังได้เมื่อหนี้ถึงกำหนดหรือใกล้ถึงกำหนดชำระโดยเบิกเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารตามข้อ 4 และให้แนบเอกสารประกอบฎีกา ดังนี้

5.1 สัญญาซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของหรือเอกสารอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ เช่น หลักฐานการสั่งซื้อหรือสั่งจ้าง

5.2 ใบแจ้งหนี้หรือใบส่งมอบทรัพย์สินหรือส่งมอบงาน

5.3 เอกสารแสดงการตรวจรับทรัพย์สินหรือตรวจรับงาน

5.4 การเบิกจ่ายเงินเพื่อจ่ายล่วงหน้าตามสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของให้มีสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของหรือหลักฐานอื่นซึ่งแสดงว่าใกล้จะถึงกำหนดจ่าย ประกอบฎีกาส่วนการเบิกเงินเพื่อจ่ายเป็นค่าที่ดิน ให้มีสัญญาจะซื้อจะขายประกอบฎีกา เอกสารประกอบฎีกาดังกล่าวข้างต้นจะใช้ภาพถ่ายหรือหรือสำเนาซึ่งผู้เบิกลงลายมือชื่อรับรองเองได้

6. รายการที่จะเบิกจ่ายต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในใบแจ้งการเบิกเงินงบประมาณแทนกัน

7. การเบิกเงินทุกกรณี ถ้าผู้เบิกมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องหักภาษีใดๆ ไว้ ณ ที่จ่ายให้เบิกและหักภาษีโดยวิธีเบิกหักผลส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดินไว้ในฎีกาขอเบิกเงินนั้นด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่ได้มีการหักภาษีไว้แล้วสำหรับกรณีที่มีค่าปรับ ให้เบิกหักผลส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดินประเภทค่าปรับอื่น ไว้ในฎีกาขอเบิกเงินนั้นด้วย

8. เงินที่เบิกจากคลังถ้าไม่ได้จ่ายหรือจ่ายไม่หมดให้ผู้เบิกนำส่งคืนคลังภายในสิบห้าวันทำการ นับจากวันรับเงินจากคลังเงินที่ได้จ่ายไปแล้ว ถ้ารับคืน ให้ผู้เบิกนำส่งคืนคลังภายในสิบห้าวันทำการนับจากวันที่ได้รับคืน

9. การเบิกเงินให้เบิกภายในปีงบประมาณ หากไม่สามารถเบิกจ่ายเงินให้เสร็จสิ้นไปได้ทันก่อนสิ้นปีงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เบิกแทนผู้ดำเนินการขอเบิกเงินไว้เบิกเหลือในปีโดยใช้สัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ก่อหนี้ผูกพันเป็นเอกสารแนบใบขอเบิกเงิน

10. สำหรับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามโครงการถ่ายโอน ดังนี้

10.1 โครงการถ่ายโอนกิจกรรมเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ

10.2 โครงการถ่ายโอนอาหารกลางวัน

10.3 โครงการถ่ายโอนอาหารเสริม (นม)

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เบิกแทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ ดำเนิน ดังนี้

1) เปิดบัญชีเงินฝากเงินงบประมาณกับธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ 2 ประเภทคือประเภทออมทรัพย์และประเภทกระแสรายวัน กรณีในท้องที่ที่คั้งไม่มีธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจให้เปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์อื่นได้ และให้แจ้งชื่อบัญชีและเลขที่บัญชี ให้สำนักงานคลังที่จะเบิกเงินทราบ

2) ให้วางฎีกาเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัด ปีละ 2 ครั้ง ภายในวงเงินประจำงวดที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานงบประมาณ โดยไม่ต้องแนบเอกสารประกอบฎีกา แต่ให้หมายเหตุหลังฎีกาว่าเบิกจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการใด และเหตุผลความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินตามวงเงินที่ขอเบิก

3) การเบิกเงินให้วางฎีกาเบิกเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ตามข้อ 10.1.1

4) การจ่ายเงินให้จ่ายจากบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ตามข้อ 10.1.1 กรณีการส่งจ่ายเงินด้วยเช็ค ให้ส่งจ่ายจากบัญชีประเภทกระแสรายวันโดยโอนยอดตามจำนวนจากบัญชีประเภทออมทรัพย์ไปเข้าบัญชีประเภทกระแสรายวัน

5) การจ่ายเงินให้จ่ายภายในงบประมาณกรณีมีเงินเหลืออยู่และยังไม่สิ้นสุดโครงการให้รับดำเนินการให้เสร็จสิ้นอย่างช้าในปีงบประมาณถัดไปกรณีสิ้นสุดหรือยุบเลิกโครงการแล้วปรากฏว่ามีเงินคงเหลืออยู่ในบัญชีเงินฝากธนาคารให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เว้นแต่กรณีที่มีการดำเนินการขยายผลหรือเพิ่มเป้าหมายภายใต้วัตถุประสงค์เดิมตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

6) ดอกผลที่เกิดจากเงินฝากธนาคารให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

11. การจ่ายเงินและการบันทึกการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินทุกรายการและหลักฐานการจ่ายเงินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการนั้น

12. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้เบิกแทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณใช้รหัสหน่วยงานผู้เบิกแทนตามที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานคลัง สำหรับรหัสลักษณะ

งาน รหัสประเภทงาน/โครงการ รหัสบัญชีและรหัสหมวดรายจ่าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน ใบนุมัติเงินประจำงวด

13. การจัดทำบัญชีของส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ ให้ถือปฏิบัติตาม ระบบบัญชีส่วนราชการสำหรับภูมิภาค พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สำหรับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนส่วนราชการอื่น ให้บันทึกควบคุมเงินดังกล่าว ในระบบบัญชีที่ถือปฏิบัติอยู่เดิม

14. การโอนเปลี่ยนแปลงเงินประจำงวดและการใช้เงินประจำงวดเหลือจ่ายให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการ สาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2545 ที่สำนักงานงบประมาณกำหนด สำหรับกรณีที่การโอนเปลี่ยนแปลงเงินประจำงวดดังกล่าว ที่มีผลทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง รายการหรือพื้นที่ดำเนินการหรือเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการภายหลังอนุมัติเงินประจำงวด แล้ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในกรณีที่ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณต้องดำเนินการขอทำ ความตกลงกับสำนักงานงบประมาณ กำหนดให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ หรือส่วนราชการที่ รับเป็นหน่วยประสานงานสำเนาหนังสืออนุมัติเรื่องการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำ แบบใบแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งให้สำนักงานคลังและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเก็บ ไว้เป็นหลักฐานแต่ละ 1 ชุด

ส่วนการเปลี่ยนแปลงรายการภายใต้วัตถุประสงค์และวงเงินเดิม รวมทั้งการ ใช้เงินประจำงวดเหลือจ่าย เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้วให้ส่วนราชการเจ้าของ งบประมาณในส่วนภูมิภาค หรือส่วนราชการที่รับเป็นหน่วยประสานงานสำเนาหนังสืออนุมัติ ดังกล่าวให้สำนักงานคลังและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเก็บไว้เป็นหลักฐานแต่ละ 1 ชุด

15. การรายงานและการตรวจสอบผลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตาม โครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

15.1 ส่วนกลางให้กรมบัญชีกลาง จัดทำรายการผลการเบิกจ่ายเงิน งบประมาณโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมของ ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ แล้วส่งให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในส่วนกลางเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือในการเร่งรัดติดตามและตรวจสอบผลการเบิกจ่าย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายรวมของแต่ละส่วนราชการที่ตั้งไว้

15.2 ส่วนภูมิภาคให้สำนักงานคลัง จัดทำรายการผลการเบิกจ่ายเงิน งบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แยกเป็นราย

องค์กรและรายโครงการแล้วส่งให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในส่วนภูมิภาคหรือส่วนราชการที่รับเป็นหน่วยประสานงานในส่วนภูมิภาค เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับดูแล เร่งรัด ติดตามและตรวจสอบผลการเบิกจ่ายว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่

16. ให้องค์กรในสังกัดกรมบัญชีกลาง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและรายงานด้านการเงิน เพื่อให้รวบรวมข้อมูลด้านการเงินการคลังที่นำไปใช้ในการจัดทำรายงานการเงินของแผ่นดินในภาพรวมของประเทศได้โดยรวดเร็วและมีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

17. แนวนโยบายที่ใช้เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด

18. กรณีที่ส่วนราชการไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ได้ ให้ขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง รายการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

18.1 เมื่อได้รับแจ้งรายละเอียดรายการเกี่ยวกับวงเงิน ให้ตรวจสอบเป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการหากมีกรณีต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไข แจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในจังหวัดดำเนินการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง เพื่อให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย/พื้นที่ ดำเนินการให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงก่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเบิกจ่ายเงินจากสำนักงานคลังจังหวัด/คลังจังหวัด ณ อำเภอ

18.2 จัดทำแผนปฏิบัติการโดยประสานงานกับส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในจังหวัด/โรงเรียน/ศูนย์เด็ก ร่วมปรึกษาหารือกำหนดความต้องการและแนวทางร่วมกัน

18.3 จัดเตรียมเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง เสนอขออนุมัติตามระเบียบพัสดุไว้ให้พร้อมที่จะลงนามในสัญญาจ้างได้ทันทีเมื่อได้รับอนุมัติเงินประจำงวด ในการจัดซื้อจัดจ้างให้มีผู้แทนส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ ผู้แทนประชาคมหมู่บ้าน/เมือง เข้าร่วมในคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างด้วย

18.4 เปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเงินงบประมาณ 2 ประเภท คือ ประเภทออมทรัพย์และประเภทกระแสรายวัน ชื่อบัญชี "โครงการถ่ายโอนงาน/กิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบจ./เทศบาล/อบต..."

18.5 วางฎีกาเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัด/คลังจังหวัด ณ อำเภอ ภายในวงเงินประจำงวดที่ได้รับเข้าบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์

18.6 รายงานผลการดำเนินงานให้อำเภอและจังหวัดทราบ พร้อมสำเนาหนังสือแจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในระดับจังหวัดและคลังจังหวัดทราบ ตามแบบรายงานที่สำนักงานประมาณกำหนดภายในวันที่ 1 ของทุกเดือน

18.7 จัดทำวารสารประชาสัมพันธ์โครงการ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 19 -21) ได้จัดมาตรฐานการจัดการทางการเงินไว้ 7 ด้าน คือ

1. การวางแผนงบประมาณ
2. การคำนวณต้นทุนการผลิต
3. การจัดระบบการจัดหาพัสดุ
4. การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
5. การรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน
6. การบริหารสินทรัพย์
7. การตรวจสอบภายใน

กล่าวโดยสรุปขอขยายการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานการบริหารและการจัดการเงินงบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในการบริหารและดำเนินการจัดการศึกษา ปรุ้มวัยในด้านต่างๆ ซึ่งได้รับจัดสรรหรือสนับสนุนจากรัฐบาลและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์การชุมชน ประชาชนตามโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการรายงานผลเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งงบประมาณหรือการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินการเก็บรักษาเงิน การตรวจสอบ การติดตามรายงานผลการใช้งบประมาณ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ทุกประการ

4. ด้านการบริหารจัดการ

4.1 ความหมายด้านการบริหารจัดการ

บุญทัน ดอกไธสง (2540, หน้า 35) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร

ศรีทิพย์ ลดาวัลย์ (2540, หน้า 25) ได้ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรต่างๆ มาดำเนินงานอย่างมีกระบวนการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 209) กำหนดความหมายของคำ “บริหาร”ว่า การดำเนินการ การจัดการ และให้ความหมายคำว่า “จัดการ”ว่า สั่งงาน ควบคุมงาน ดำเนินงาน ดังนั้นการบริหารจึงหมายถึง การจัดการ ควบคุมงานหรือการดำเนินงาน

นิพนธ์ ลิ้มรักษา (2544, หน้า 12) ได้ให้ความหมาย การบริหารคือการทำงาน ร่วมกันกับบุคคลอื่นโดยใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งผู้บริหารต้องมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา(2545, หน้า 68-83) กล่าวว่า การบริหารและจัดการ หมายถึงการมีแผนในการดำเนินงานโดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีการวางแผนงานด้านการบริหารงานบุคคล แผนงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย การส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษาปฐมวัย การประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัยและการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาปฐมวัยมีประสิทธิภาพ

สุวัฒนา พรหมศิริ (2546, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย การบริหารคือการทำงานต่าง ๆ ของหน่วยงานหรือองค์กรให้ได้รับความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2547, หน้า 27) ได้กล่าวถึงการบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administered” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าว การบริหารคือ การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ และ ในการร่วมมือทำงานนั้น จะต้องมียุคคลที่เป็นหัวหน้าที่เราเรียกว่า ผู้บริหาร เป็นผู้บริหารจัดการโดยใช้กระบวนการที่เหมาะสม

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้การบริหารและการจัดการ หมายถึงการจัดทำแผนงานในการบริหารงานด้านการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการกำหนดนโยบาย โครงสร้างการบริหารงาน กำหนดมาตรฐานการบริหารงานบุคคล สำรวจจำนวนเด็กปฐมวัยที่เข้ารับการศึกษานิเทศการศึกษา จัดระบบประเมินผลภายในสถานศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรและแผนงานควบคุมและกำกับติดตามประเมินผล

4.2 ขอบข่ายการบริหารและการจัดการ

คณะทำงานส่งเสริมการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 18) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารและการจัดการไว้ 8 ประเภท คือ

1. พัฒนาการสอนและหลักสูตร
2. งานธุรการ การเงินและการบริการต่างๆของสถานศึกษา
3. เป็นผู้นำชุมชนที่ตั้งอยู่
4. งานบุคคล
5. งานอาคารสถานที่
6. จัดการรรับส่งนักเรียน
7. จัดระบบบริหารสถานศึกษาให้ถูกต้อง
8. ปกครองดูแลนักเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการบริหารและการจัดการครอบคลุมในทุกด้าน คือ งานการบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนซึ่งต้องมีการประสานสอดคล้องไปพร้อมกัน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรในการบริหารที่ประกอบด้วย คือ คน (man) เงิน (money) และวัสดุ (material) ต่อมาได้เพิ่มการจัดการ (management)

5. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์

5.1 ความหมายด้านการประสานและการประชาสัมพันธ์

การประสานสัมพันธ์หรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ถือเป็นบทบาท ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานการประสานงานกับองค์กรในชุมชน และสามารถส่งผลต่องาน ด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเห็นได้ชัดเจน ผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจะเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ประสานระหว่างบ้านกับโรงเรียนได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความหมายของการประสานและการประชาสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

มัยรัชช์ วรหาญ (2545, หน้า 15) ให้ความหมายของการประสานและการสัมพันธ์ หมายถึงการมีแผนงานสร้างสัมพันธ์ภาพกับโรงเรียน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลูก รับรู้ ทำความเข้าใจสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ สร้างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่บ้าน สร้างความอบอุ่นในครอบครัว อ่านหนังสือกับลูก ทำกิจกรรมให้ลูกได้ฝึกการสังเกตการคิด วิเคราะห์ การบันทึกฝึกถามตอบ

นงชนก ตุ่มฉาย (2546, หน้า 42) ให้ความหมายของการประสานและการสัมพันธ์ หมายถึง สถานศึกษากับชุมชนจัดให้มีการประชุมชี้แจง ระดมความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 (2547, หน้า 20) ให้ความหมายของการประสานและการสัมพันธ์ หมายถึง การประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีบทบาทด้านการตรวจสอบจากผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในเรื่องการวัดผลการปฏิบัติ การพัฒนาตนเองของครูและนักเรียน การปรับปรุงบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริการและการปฏิบัติงานของโรงเรียน

วัลภา ทับแก้ว (2552, หน้า 1) ให้ความหมายของการประสานและการสัมพันธ์ หมายถึง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน โดยมีผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน กิจกรรมนี้จะช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจสภาพการศึกษาอบรมของเด็กในขณะที่อยู่ในโรงเรียนปฐมวัย และทำให้มีสุขภาพทั้งกายและจิตใจดี พร้อมทั้งช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อแม่ และผู้ปกครองกับสถานศึกษา

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การประสานและการสัมพันธ์ หมายถึง การประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจัดให้มีการประชุมชี้แจง ระดมความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

5.2 ขอบข่ายของการประสานและการประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาค้นคว้า ได้มีหน่วยงาน และองค์กร ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการประสานและการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 , หน้า 26) ได้แก่

1. การประสานงานกับการประสานนโยบาย
2. การประสานงานเป็นเรื่องของคน งาน และจิตใจ
3. การประสานงาน คือ เวลา
4. การประสานงานเป็นเรื่องของเทคนิคการบริหาร
5. การประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร
6. การประสานงานเป็นการประสานความคิด
7. การประสานงานมีอยู่ทุกระดับชั้น
8. การประสานงานกับการควบคุม
9. การประสานงานกับสภาวะแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปว่า การประสานและการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้การดำเนินงานทางด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ประสบความสำเร็จทุกอย่าง โดยเฉพาะเรื่องของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชน ทั้งนี้รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของเอกชนที่จัดการศึกษา เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนที่อยู่ภายในท้องถิ่นการประสานงานและการประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องของความร่วมมือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะทางจิตใจเป็นสำคัญเป็นบ่อเกิดการรับรู้ ดังนั้นข้อตกลงเบื้องต้นของการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ คือ “จิตใจ” อันหมายถึง ความร่วมมือและเมื่อเกิดความร่วมมือแล้วการดำเนินการให้ประสานสอดคล้องจะติดตามมา

6. ด้านการมีส่วนร่วม

6.1 ความหมายด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนจะทำให้ชุมชน สามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่และช่วยให้การศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541, หน้า 12) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึงความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน เกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนส่งผลให้การดำเนินงานหรือการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล

กรกมล เพชรล้อมทอง (2542, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา ด้านบุคลากร ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างของโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียน

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542, หน้า 18) ได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาการกำหนดความต้องการการตัดสินใจและปฏิบัติตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านงานธุรการ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมและ ประชาสัมพันธ์กับชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย

6.2 ขอบข่ายด้านการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายและแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ดังนี้

สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 1 (2540, หน้า 14-16) เสนอไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดและพัฒนการศึกษา ทำให้ระบบการศึกษาในโรงเรียนสามารถสะท้อนสภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน ช่วยให้กลุ่มที่ถูกกีดกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้มีโอกาสเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการต่อผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้จัดทำนโยบายการพัฒนาการศึกษาและมีโอกาสได้รับการพัฒนากฎเกณฑ์ให้สูงขึ้น ได้รับโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนด้วยการศึกษาที่ทั่วถึงเพียงพอ

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้รัฐบาลสามารถระดมทรัพยากรสรรพกำลังในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ แรงงาน ที่ดิน และทุนที่ต้องใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะช่วยลดภาระของรัฐบาลในด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อขยายการศึกษา

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยปรับปรุงการกระจายอำนาจและการขยายโอกาสทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมให้มีความเหมาะสมตรงกับเป้าหมายมากขึ้น

2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีผลต่อความต้องการทางจิตวิทยาของประชาชน จากการที่ได้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ ให้ข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการศึกษามีผลกระทบต่อบุคคล ญาติพี่น้อง ตลอดจนชุมชนของตนเอง

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดและพัฒนการศึกษาในโรงเรียน แสดงนัยถึงการช่วยเหลือตนเอง (self-help) การพึ่งตนเอง (self-reliance) ได้ในที่สุด

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างจริงจังทุกขั้นตอน จะช่วยหนุนส่งให้ประชาชนในชุมชน มีพลังต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ในสังคม

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการยอมรับและการใช้ความคิดใหม่ วิธีการใหม่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในขณะที่โรงเรียนสามารถรวบรวมแนวคิดภูมิปัญญาของชุมชนมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนจะทำให้ชุมชน สามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่และช่วยให้การศึกษาของโรงเรียนมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาของชุมชนได้มากกว่าการที่จะมอบหมายให้บุคลากรภายนอกมาช่วยแก้ปัญหา

การมีส่วนร่วม คือ การเข้ามามีส่วนในกิจการใดๆ โดยให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมจนประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์เป็นที่น่าพอใจ การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันจึงต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน การมีส่วนร่วมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกด้าน ซึ่งพอสรุปถึงความจำเป็น ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544, หน้า 613 - 624)

1. จะเกิดมีความเป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนี้ ความมีประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความสำเร็จของเป้าหมาย ส่วนความมีประสิทธิภาพพิจารณาเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของความสำเร็ตามเป้าหมายหรืออาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพคืออัตราส่วนระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิต การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเชิงความคาดหวังว่า

1.1 เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจทางการบริหารให้ดีขึ้น

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานให้ดีขึ้น

1.3 เพิ่มขวัญและความพอใจในงานของพนักงานให้ดีขึ้น

1.4 ช่วยให้องค์การตอบสนองต่อความต้องการของสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น

2. พฤติกรรมของบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ กล่าวคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์การ โดยการปฏิบัติงานและขวัญของแต่ละบุคคล

3. การจูงใจการบริหารแบบมีส่วนร่วม สนองความต้องการทางจิตใจตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Need Hierarchy Theory) และทฤษฎีการจูงใจของเฮอริซเบอร์ก (Motivation – Hygiene Theory) เพราะการตอบสนองความต้องการโดยวิธีการต่างๆ นั้น ยังขาดการตอบสนอง “การมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่แท้จริงไป ดังนั้น โอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นการตอบสนองความต้องการ ความสมหวัง ความเชื่อถือตนเอง อันเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ได้

4. บุคลิกภาพกับองค์การ เพราะการให้โอกาสแก่บุคคลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การส่งผลให้เขาเหล่านั้นควบคุมการทำงานของพวกเขาสองได้และจึงสามารถสร้างความสำเร็จให้แก่องค์การได้

5. การวิจัย การมีส่วนร่วมในการบริหารได้รับความสนใจจากนักวิจัยมาก การวิจัยที่ได้ศึกษากับประสิทธิภาพของการบริหารโดยการมีส่วนร่วมที่สำคัญ เช่น

5.1 ผลจากการศึกษาของมาโย (Mayo) ซึ่งให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเพิ่มทั้งประสิทธิภาพการทำงานและขวัญของพนักงานให้สูงขึ้น

5.2 แคมป์เบลล์ (Campbell) ค้นหาข้อเท็จจริงว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้ร่วมงานที่เป็นความรู้สึกที่ดีของผู้ร่วมงานนั้น เป็นการเพิ่มผลผลิต สร้างความพึงพอใจและขวัญในการทำงาน

5.3 ลิเคอร์ท (Likert) ให้ความสำคัญภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับภาวะการบริหารโดยการมีส่วนร่วม ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ด้วยการให้เจ้าหน้าที่ระดับต้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดีกว่า แรงจูงใจสูงกว่า ประสิทธิภาพการผลิตสูงกว่า และกล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารโดยการมีส่วนร่วม ดังนี้

5.3.1 ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี

5.3.2 ความผูกพันของบุคลากรกับองค์การจะรู้สึกผูกพันมากขึ้น

5.3.3 การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น

5.3.4 การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรระดับสูงกับองค์กรระดับต่ำดีขึ้น

5.3.5 ก่อให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมแล้วยังมีผู้ศึกษาลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโดยทั่วไปนั้นประชาชนอาจเข้าร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรเข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือ ในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้านเข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ

กรรณิกา ชุมดี (2542, หน้า 16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม ดังนี้ การมีส่วนร่วมร่วมประชุมการมีส่วนร่วมออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมชักชวน การมีส่วนร่วมบริโภค การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง และการมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

ปาริชาติ วลัยเสถียร,และคนอื่นๆ (2543, หน้า 17) ได้จัดลำดับลักษณะการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมสละเงิน
2. การมีส่วนร่วมสละแรงงาน
3. การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุม
4. การมีส่วนร่วมสละวัสดุอุปกรณ์
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
6. การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
7. การมีส่วนร่วมชักชวนชาวบ้าน
8. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินการ
9. การมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินการ

สุรัชย์ เทียนขาว (2545, หน้า 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในทัศนะของการพัฒนาชนบทว่า “การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือการให้ความร่วมมือจากองค์กรชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนจะทำให้กระบวนการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างดี โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันจะเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้หมายรวมถึงการมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านทุกลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน การมีส่วนร่วมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมากขึ้นเนื่องจากเกิดมุมมองจากบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน

สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบัน มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบและมีหน่วยงานดำเนินการในการจัดการศึกษารูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลประเภทชั้นเด็กเล็ก หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในประเภทต่างๆ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงานที่จัดการศึกษา หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาระดับนี้ที่จัดในรูปของชั้นเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาลได้แก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันราชภัฏ (โรงเรียนสาธิต) ทบวงมหาวิทยาลัย

(โรงเรียนสาธิต) สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา) กรมประชาสัมพันธ์ สำนักบริหารการศึกษากทม.มหานคร

2. หน่วยงานที่จัดในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ กรมการศาสนา (ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด) สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร และกรมการพัฒนาชุมชน

3. หน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กและชั้นเด็กเล็ก ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

4. โรงเรียนเอกชนเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลประเภทชั้นเด็กเล็ก ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ดำเนินการ ในด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนหลายหน่วยงาน โดยมีหลักเกณฑ์การจัดตั้งและองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาปฐมวัยได้แบ่งความรับผิดชอบตามนโยบายของรัฐบาลโดยเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับเด็กอายุ 4-5 ขวบส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีโรงเรียนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ แต่ปัจจัยพื้นฐานด้านครอบครัวและความพร้อมของหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกัน ทำให้เด็กไม่ได้รับพัฒนาการด้านต่างๆ ได้เต็มที่ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทต้องประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากร ครูขาดความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูไม่ครบชั้นเรียน และครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคารสถานที่ ขาดแคลนอาคารสถานที่ เครื่องเล่นสนามและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กปฐมวัย ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการที่เหมาะสม

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3

ในส่วนการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จังหวัดนครสวรรค์ มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 (กรมการปกครอง, 2542, หน้า 2) ประกอบด้วยอำเภอตากาลี ท่าตะโก ไพศาลี หนองบัว คากฟ้า ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบล 44 แห่ง แสดงรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนครูพี่เลี้ยงที่รับ
ถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
จังหวัดนครสวรรค์ ปีพุทธศักราช 2551

อำเภอ	จำนวน อบต.	จำนวนศูนย์ฯ	จำนวนครูพี่เลี้ยง
ตากถ้ำ	10	14	23
ตากฟ้า	7	4	11
ไพศาลี	8	16	12
หนองบัว	9	13	20
ท่าตะโก	10	10	22
รวมทั้งสิ้น	44	57	88

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
จังหวัดนครสวรรค์ ปีพุทธศักราช 2551

สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน การจัดการศึกษาปฐมวัยได้แบ่งความ
รับผิดชอบตามนโยบายของรัฐบาลโดยเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับเด็กอายุ 4 – 5 ขวบ
ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา โดยมีโรงเรียนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตาม
หลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 การดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมา แม้ว่าจะเป็นหลักสูตร
เดียวกัน แต่ความพร้อมด้านครอบครัวและหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกัน
ทำให้เด็กไม่ได้รับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้เต็มที่โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทต้อง
ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากร ครูขาดความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา
ปฐมวัย ครูไม่ครบชั้นเรียนและครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้าน
อาคารสถานที่ ขาดแคลนอาคารสถานที่ เครื่องเล่นสนามและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็ก
ปฐมวัย ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ ได้รับ
งบประมาณรายหัวไม่เพียงพอกับความต้องการ

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
จังหวัดนครสวรรค์เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.
2537 คือการบริหารจัดการโดยกลุ่มตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้านของตำบลตามวาระที่

กำหนดคราวละ 4 ปีเพื่อพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีรายได้จากการเก็บภาษีในท้องถิ่นและได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล สำหรับด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมจะรับโอนการจัดการศึกษาหรือดำเนินการจัดการศึกษาเองซึ่งปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและให้ความร่วมมือในด้านต่างๆแก่สถานศึกษา

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

สภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบลและหมู่บ้าน อันจะนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยจัดให้มีสภาตำบลและคณะกรรมการตำบลขึ้น และในปีเดียวกันก็ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล จำนวน 59 แห่ง ต่อมากระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่ง ที่ 275/2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) รวมคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเข้าเป็นองค์กรเดียวกันเช่นเดียวกับแบบการปกครองสุขาภิบาล ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ยิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติแก้ไขปรับปรุงระเบียบบริหารของตำบลโดยปรับปรุงตำบลให้เป็นสภาตำบลเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน อย่างไรก็ตามฐานะของสภาตำบลยังไม่ได้เป็นนิติบุคคล แต่ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด การที่สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหาร รัฐบาลจึงปรับปรุงฐานะของสภาตำบลใหม่ให้เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 โดยยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทโดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ระบุชื่อและเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 43 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล การกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขเพิ่มเติม

ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2538 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 และ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
กำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. โครงสร้างและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ภาพ 2 โครงสร้างและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากแผนภูมิโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวจะเห็นว่าบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นบุคคลในท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของ

ประชาชนทั้งนี้ได้รับการคาดหวังว่าจะพัฒนาท้องถิ่นได้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

3. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

2. อำนาจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขต อบต.ดังต่อไปนี้

2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน ที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็น และสมควร

3. อำนาจหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

3.12 การท่องเที่ยว

3.13 การผังเมือง

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจกรรมนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกันได้ การทำกิจการนอกเขตดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการที่จำเป็นต้องทำและเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะมีหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้าไปส่งเสริมการศึกษาในฐานะผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาของโรงเรียนในท้องที่ของตำบลนั้น ๆ นอกจากนี้สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังมีบทบาทด้านการศึกษาในฐานะกรรมการสถานศึกษาอีกด้วย สภาพทั่วไปแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะไม่ได้จัดการศึกษาโดยตรง แต่ในพื้นที่ของตำบลจะเป็นที่ตั้งของโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม โรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลแม้ว่าโครงสร้างและวิธีการจัดตั้งจะแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ข้อผูกพันร่วมกันที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาในชุมชน การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญต่อโรงเรียนในชุมชนให้มากที่สุด เพื่อจะได้มีกระบวนการขัดเกลาสมาชิกในชุมชนให้เป็นคนมีความรู้เป็นคนดีของสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียนจึงควรปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามประกาศกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2545 อาศัยตามความในมาตรา 17 (9) และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ประกอบกับข้อ 1 แห่งประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วน

ตำบล เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ วิธีการบริหารและการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลและกิจการอื่นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) ในการประชุมครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2545 โดยมีมติให้กำหนดขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 2 และชั้น 3 กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง
3. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 และชั้น 5 กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก

ตามประกาศกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้กำหนดขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเปลี่ยนแปลงขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมโดยจะต้องผ่านหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) กำหนด
2. การกำหนดระดับตำแหน่งผู้บริหารให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล (ก.อบต.) กำหนดแสดงรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 การแบ่งระดับชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลตามเกณฑ์รายได้

ชั้น อบต.	เกณฑ์รายได้
ชั้นที่ 1	20 ล้านบาทขึ้นไป
ชั้นที่ 2	12 – 20 ล้านบาท
ชั้นที่ 3	6 – 12 ล้านบาท
ชั้นที่ 4	3 – 6 ล้านบาท
ชั้นที่ 5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท

ที่มา : พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 รูปแบบด้วยกัน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองรูปแบบพิเศษ (เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร) ซึ่งแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีระดับชั้นของตนเองแตกต่างกันทั้งรายได้จำนวนประชากรระบบบริหารบุคลากรในองค์กรฯ ทำให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีศักยภาพในการจัดการศึกษาแตกต่างกันการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายหน่วยงานดำเนินการในลักษณะการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กและการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา) ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการ ดังนี้

1. ลักษณะการดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัย สมชาย เสี่ยงหลาย (2542, หน้า 24) กล่าวไว้ดังนี้

1.1 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดเตรียมความพร้อมตามพัฒนาการของเด็กในลักษณะการเลี้ยงดูแก่เด็กกลุ่มอายุ 0 – 3 ปี อาจจัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการเฉพาะซึ่งควรใช้ผู้ดูแลเด็กซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กเป็นผู้ที่จะปฏิบัติกร

1.2 การจัดการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา) เป็นการจัดเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยแก่เด็กกลุ่มอายุ 4 – 5 ปี โดยจัดในลักษณะเตรียมความพร้อมแก่เด็กเพื่อเข้าสู่วัยประถมศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับ ทั้งนี้จะต้องจัดตามแนวหลักสูตรก่อนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (ก่อนประถมศึกษา) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยการใช้ครูผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะด้าน (อนุบาลศึกษา/ปฐมวัย) เป็นบุคลากรหลัก

2. หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย

หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีดังนี้

2.1 กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีฐานะเป็นทบวงการเมืองเป็นนิติบุคคลมีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขต แต่ละเขตแบ่งออกเป็นแขวง มีสำนักงานใหญ่ในการบริหารราชการ เรียกว่า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

พิณสุตา สิริรังศรี, และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2541, หน้า 47 – 49) กล่าวว่า อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 มาตรา 8 (21) คือมีหน้าที่จัดการศึกษาโดยกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ มีหน่วยงานที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กปฐมวัย 3 หน่วยงาน คือ สำนักการศึกษาสำนัก

อนามัย และสำนักพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่จัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบต่างๆ ของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

2.1.1 การจัดศูนย์เลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินการให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยในชุมชนให้ทั่วถึงจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาสาสมัครและผู้ดูแลเด็กให้ได้มาตรฐานและสำนักอนามัย ซึ่งจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กกลางวัน สำหรับเด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 5 ปี ที่อยู่ในเขตบริการสาธารณสุข ให้มีความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก อายุ 0 – 5 ปี

2.1.2 การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลศึกษา 2 ปี และชั้นเด็กเล็ก(ก่อนเกณฑ์ 1 ปี) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขตซึ่งปัจจุบันเปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 โรงเรียนและโรงเรียนวัดธาตุทองซึ่งรับโอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยเปิดดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2536

2.2 เมืองพัทยาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 มีอำนาจหน้าที่บริหารและจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521

อำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา มีส่วนราชการที่ทำหน้าที่ด้านการศึกษา ได้แก่ สำนักการศึกษาเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยการจัดการศึกษาเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับเทศบาลทั่วไปคือโรงเรียนประถมศึกษาเมืองพัทยาคือสถานที่ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10 โรงเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัยของเมืองพัทยามีการจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลศึกษาในสังกัดเมืองพัทยาทั้ง 10 โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับชั้น ตามกลุ่มอายุ ดังนี้

- ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 3 – 4 ปี
- ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 4 – 5 ปี

2.3 เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่บริหารและจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาล อำนาจหน้าที่ของเทศบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคืออำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายจัดตั้งเทศบาลกำหนดและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด สำหรับอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายจัดตั้งกำหนดมี 2 ส่วน คือ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนครจะต้องดำเนินการให้

ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมและหน้าที่ที่สามารถเลือกปฏิบัติได้เฉพาะเทศบาลเมืองและเทศบาลนครคือ สามารถจัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษาได้ ส่วนอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ ในส่วนของการศึกษา คือ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523

อำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาของเทศบาล มีส่วนราชการที่ทำหน้าที่ด้านการศึกษาได้แก่ กองการศึกษาสำหรับเทศบาลตำบล หรือสำนักการศึกษาสำหรับเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร การจัดการศึกษามีโรงเรียนประถมศึกษาของเทศบาลเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดการศึกษาปฐมวัยของเทศบาลมีการจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กและการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา) ที่เทศบาลควรดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ช่วงวัย คือ

2.3.1 การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเป็นการจัดเตรียมความพร้อมตามพัฒนาการของเด็กในลักษณะการเลี้ยงดูแก่เด็ก กลุ่มอายุ 0 – 3 ปี อาจจัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็กเฉพาะซึ่งควรใช้ผู้ดูแลเด็กซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเป็นผู้ปฏิบัติการโดยเน้นการสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลในการพัฒนาเด็ก สร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้เกิดความผูกพันร่วมกันในการพัฒนาเด็ก

2.3.2 การจัดการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา) เป็นการจัดเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยแก่เด็กกลุ่มอายุ 4 – 5 ปี โดยจัดในลักษณะเตรียมความพร้อมแก่เด็ก เพื่อเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับโดยจัดตามแนวหลักสูตรก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ก่อนประถมศึกษา) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยการใช้ครูผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะด้าน (อนุบาลศึกษาปฐมวัย) เป็นบุคลากรหลักเป็นการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล

2.3.3 การพัฒนาเด็กวัย 3– 5 ปี ในกรณีเทศบาลจัดตั้งขึ้นใหม่ ยังไม่ต้องรับผิดชอบโรงเรียนการพัฒนาเด็กปฐมวัย 3–5 ปี สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นรองรับความต้องการของชุมชน การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ

1) รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานของกรมการพัฒนาชุมชนโดยยังคงให้ทางชุมชนเป็นผู้บริหารเทศบาลจะทำหน้าที่กำกับคุณภาพและสนับสนุนงบประมาณตลอดจนร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารศูนย์

2) เทศบาลจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นมาใหม่และใช้บุคลากรของเทศบาลเป็นผู้บริหารงานศูนย์ทุกอย่าง

3) เทศบาลจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาบริหารงานศูนย์เองโดยอาจสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสตรีและให้กลุ่มสตรีเป็นผู้ดำเนินงานศูนย์ภายใต้การสนับสนุนและกำกับคุณภาพของเทศบาล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บุญสม ขอเจริญ, และคนอื่นๆ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่าประชาชนและเลขานุการคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่างค์การบริหารส่วนตำบลควรมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาอยู่ในระดับมากการปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องที่มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด คือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานโครงการส่งเสริมการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลรองลงมาได้แก่ การประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาในเขตที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบ

พิณสุดา สิริขันธ์, และสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2541, หน้า 57 – 58) ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดอิสระทั้งด้านแผนงาน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและการเงิน เนื่องจากยังมีรายได้ไม่เพียงพอกับการบริหารท้องถิ่น ยังคงต้องพึ่งพางบประมาณและรายได้จากส่วนกลาง รวมทั้งยังไม่มีอิสระในการจัดเก็บรายได้ที่ชัดเจน มีความไม่เท่าเทียมกันในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษายังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีคณะกรรมการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ การบริหารและการตัดสินใจขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควรแม้จะมีคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนก็เป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษามีหน้าที่เพียงให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน คุรุภัณฑ์เท่านั้น จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามผล เกิดช่องว่างระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโรงเรียนและประชาชนทั้งที่ส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรกุล (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของ

กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 9 ผลการวิจัย พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ รับรู้ เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นและสามารถระบุแหล่งปัญหา ส่วนใหญ่ได้ว่ามาจากการที่ผู้ปกครองยากจน โรงเรียนขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการจัดงบประมาณเพื่อส่งเสริมกีฬาและให้การสนับสนุนในการปรับปรุงบริเวณโรงเรียน อาคาร สถานที่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

สุนทร โคตรบรรเทา (2541, หน้า 32 –33) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวางรากฐานชีวิตในวัยปฐมวัยพบว่า ในการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 0–5 ปี รัฐต้องแบ่งออกเป็นสองระยะหรือสองช่วงอายุ คือ 0–3 ปี ให้ความสำคัญเพื่อดูแลให้มีการพัฒนาการทางร่างกายที่เหมาะสมและมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงและช่วงอายุ 4–5 ปี ให้ความสำคัญพัฒนาทางด้านอารมณ์ด้านสังคมซึ่งรวมทั้งด้านภาษา มารยาทสังคมไทย นิสัย คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม อันติงามของชาติและด้านสติปัญญา (โดยเฉพาะพื้นฐานและคุณสมบัติทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการคิดสร้างสรรค์) ในการพัฒนาเด็กวัย 0–5 ปี รัฐต้องให้ความสำคัญแก่บ้าน และครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีจิตสำนึกในการดูแลเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้คือ บ้าน ศูนย์เลี้ยงเด็กชุมชน วัด หรือ ศาสนสถาน สถานศึกษาของเอกชนและสถานศึกษาของรัฐ

ชุมพล รัตนเลิศบ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของจังหวัดแพร่ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีของจังหวัดแพร่เรียงตามลำดับความสำคัญคือ อาคารสถานที่และห้องปฏิบัติการ วิธีการสอนของครู การบริหารจัดการของผู้บริหาร เงินงบประมาณ เงินอุดหนุน ผู้ปกครองนักเรียน อุปกรณ์และสื่อการสอนและวิทยากรภายนอก ความพร้อมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีของจังหวัดแพร่ของทุกอำเภอ มีปัญหาความพร้อมในด้านวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา ความเพียงพอของงบประมาณและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข โดยการวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันจัดทำแผนที่เพื่อการจัดการศึกษา (school mapping) และนำไปใช้ร่วมกันในการจัดการศึกษาอย่างจริงจังจูงใจเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

วีระ พลรักษา (2542, บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและศึกษาภาคสนามกับผู้รู้ จำนวน 21 คน ประธานกรรมการศูนย์ จำนวน 21 คน คณะกรรมการศูนย์ จำนวน 21 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน

42 คน ผู้ปกครอง จำนวน 42 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณก่อสร้างจากทางราชการและองค์กรเอกชนมากที่สุด โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาการ และผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้ดำเนินงาน อาคารศูนย์เป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียว พื้นคอนกรีต มุงด้วยกระเบื้องหรือสังกะสี มีห้องเก็บอุปกรณ์ห้องน้ำห้องส้วมและห้องครัว

นิมิต มั่งมีทรัพย์ (2543, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เห็นด้วยและเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียนในระดับมากทุกประเด็นที่ศึกษา(การวางแผนการจัดการศึกษาและการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี) หากแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการวัดผลที่ยึดมั่นอยู่กับโลกทัศน์แนวคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าการจัดการเชิงภาระหน้าที่ พันธกิจของความเป็นตัวแทนท้องถิ่น ความคิดความเข้าใจดังกล่าวเกิดขึ้น และดำรงอยู่อย่างมั่นคงและสอดคล้องกันอย่างยิ่ง ระหว่างผู้ให้ (อบต.) กับผู้รับ (สถานศึกษา) ดังนั้นหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงควรมีนโยบายในการสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ของงานพัฒนาที่ควรเกิดขึ้นบนหลักของเหตุผลและผลมากขึ้นทั้งในกลุ่มผู้นำชุมชนและสถานศึกษา

สุวรรณ มีทองคำ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงสภาพและเปรียบเทียบสภาพความพร้อม โดยรวมอันประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ (cognition) การยอมรับ (compliance acceptance) ความสามารถในการปฏิบัติ (applicability ability) ที่มีต่อองค์ประกอบและหลักยุทธศาสตร์ รวมถึงปัจจัยอื่นเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของกลุ่มบุคคลในหน่วยงานทางการศึกษา และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับและประเภทต่างๆ ในพื้นที่เขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร /รองหรือผู้ช่วยผู้บริหาร ครู - อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรชุมชนหรือผู้ปฏิบัติงานอิสระ อื่นๆ จำนวนทั้งสิ้น 501 คน และกลุ่มสนทนา 24 คน

อัศถพร สาระขัน (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เขตการศึกษา 7 มีความพร้อมในระดับปานกลาง ด้านที่มีความพร้อมสูงสุด คือ ด้านการยอมรับ รองลงมาคือ ด้าน

การประสานงานและประชาสัมพันธ์ ด้านการบริหารและการจัดการด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณและด้านบุคลากรตามลำดับ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 6 ทั้งในด้านองค์ประกอบหลักและด้านยุทธศาสตร์ จำนวน 9 ด้าน มีความพร้อมทุกด้านโดยกลุ่มบุคคลในหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ การยอมรับและความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการทุกด้าน รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ในการปฏิรูปการศึกษาสูงกว่าเกณฑ์หรืออยู่ในระดับค่อนข้างมาก สภาพความพร้อมต่อการปฏิรูปการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างกันมีสภาพความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจและด้านการยอมรับแตกต่างกัน แต่ด้านความสามารถในการปฏิบัติไม่แตกต่างกันสภาพความพร้อมต่อการปฏิรูปการศึกษาของผู้ที่สังกัดหน่วยงานต่างกัน มีสภาพความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจแตกต่างกัน แต่ด้านการยอมรับและด้านความสามารถในการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเห็นว่าประเทศไทยควรปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการศึกษากับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ชนบทซึ่งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่อีกมาก เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรมีการเร่งรัดพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักและรับผิดชอบในหน้าที่และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประภาพรรณ ไชยวงษ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริง องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จัดการศึกษา นอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากกว่าการศึกษาในระบบ การศึกษาในระบบจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษานอกระบบที่จัดมากที่สุดคือจัดอบรมด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาตามอัธยาศัยครอบคลุมการจัดศูนย์กีฬา นันทนาการและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สำหรับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ร่วมจัดในระดับก่อน ประถมศึกษาและประถมศึกษาและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ความคาดหวังผู้บริหารสถานศึกษาคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา แต่ต้องการบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่คาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับการมีส่วนร่วม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารสถานศึกษาคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายโดยจัดและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบและดำเนินการทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

3. ความพร้อมในปี 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและพร้อมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา แต่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่พร้อมทั้งในการจัดและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำหรับในปี 2549 ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลพร้อมจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่ต้องการบริหารส่วนตำบลเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาถึงระดับประถมศึกษาและทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าในปีดังกล่าวมีความพร้อมเพิ่มขึ้นทั้งในการจัดและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ โดยภาพรวมการปฏิบัติงานจริง ความคาดหวังและความพร้อมด้านวิชาการขององค์การบริหารส่วนตำบลยังอยู่ในระดับน้อย

4. ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคในการจัดและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยส่งเสริมส่วนใหญ่ ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยอุปสรรคคือ ประสพการณ์ในการจัดการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ทางการศึกษาและการเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการจัดและการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมและองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งการพิจารณาความพร้อมและปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อาจพิจารณาจากระดับความพร้อมด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ดังนี้

1. ระดับความพร้อมในด้านปริมาณได้แก่ ความพร้อมของจำนวนประชากรในห้องเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากรทางการศึกษา จำนวนงบประมาณและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จำนวนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน จำนวนอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและความพร้อมด้านปริมาณอื่นๆ

2. ระดับความพร้อมในด้านคุณภาพได้แก่ ความพร้อมด้านความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา การยอมรับ การมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ความเพียงพอของงบประมาณและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ เทคโนโลยีทางการศึกษา คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและคุณภาพของปัจจัยด้านอื่นๆ

จากการศึกษาหลักการและรูปแบบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย องค์ประกอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมการพัฒนาชุมชน แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อม ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของนักวิชาการทางการศึกษาผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยสภาพ ปัจจุบันและปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ใน จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพิจารณาด้านปริมาณและด้านคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ ด้านต่าง ๆ 6 ด้านของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากรด้านปริมาณ พิจารณาจากจำนวนของเด็กที่พร้อมจะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารศูนย์ครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารและพนักงานส่วนตำบลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านคุณภาพ พิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การอบรมเลี้ยงดู เด็ก ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็ก บุคลากรทางการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ความพร้อมด้านปริมาณ พิจารณาจากจำนวนอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ จำนวนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ที่มีจำนวนเพียงพอกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพความพร้อมด้านคุณภาพ พิจารณาจากความเหมาะสมของสถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กความสะดวกในการเดินทาง เส้นทางคมนาคม สภาพความกว้างของพื้นที่ที่ใช้ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งควรมีสภาพกว้างขวางเพียงพอของอาคาร สถานที่ในการจัดสนามเด็กเล่นและ กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนทันสมัยและมีคุณภาพ

3. ด้านงบประมาณ ด้านปริมาณพิจารณาจากการมีงบประมาณในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ความเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ ด้านคุณภาพ พิจารณาจาก ความสามารถในการระดมทรัพยากรจากประชาชน ชุมชน องค์กรเอกชน ฯลฯ ที่นำมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการศึกษา การมีแผนการบริหาร

งบประมาณในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. ด้านบริหารและการจัดการพิจารณาจากแผนงานการจัดตั้งสถานศึกษาระดับปฐมวัย การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานด้านการศึกษา แผนงานกำหนดมาตรฐานการบริหารงานบุคลากรทางการศึกษา แผนงานส่งเสริมพัฒนาครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนงานสำรวจจำนวนเด็ก ที่จะเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัย แผนงานการกำหนดหลักสูตร การเรียนการสอน แผนงานการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน แผนงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ พิจารณาจากแผนงานการสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษาในพื้นที่ การร่วมมือประสานงานในการจัดการศึกษาระหว่าง สถานศึกษาในพื้นที่เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับสถานศึกษาและโรงเรียนเอกชนในพื้นที่ การประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การจัดประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน องค์การเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาและโรงเรียนเอกชนในพื้นที่เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6. ด้านการมีส่วนร่วม พิจารณาจากความมั่นใจ การให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชน ชุมชน องค์การเอกชน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล

ณิชนันต์ ปัทมเสวี (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพและปัญหาการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

อรอุมา สิ้นสุ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า การ

เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามการศึกษา อายุ และตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวีศักดิ์ เอ็มโอด (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่าผลการศึกษาสภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลห้วยดง จังหวัดพิจิตร พบว่าโดยรวมมีเกณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับได้ดังนี้ คือการบริหารงานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมาเป็นด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ส่วนการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลห้วยดง จังหวัดพิจิตรโดยรวมมีเกณฑ์อยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับได้ดังนี้ คือด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนที่มีปัญหาระดับปานกลางและเป็นปัญหาอันดับ รองลงมาเป็นด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรและด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย

นิรมล เปาะทอง(2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุ และระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ปกครองมีความคาดหวังในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโดยจำแนกตามอายุมีความคาดหวังในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกะปิ ไม่แตกต่างกัน ส่วนวุฒิการศึกษาและระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความคาดหวังในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกะปิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลห้วยดง จังหวัดพิจิตร ตามความคิดเห็นของบุคลากรภายในศูนย์ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองโดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพในการปฏิบัติงานและวุฒิการศึกษาพบว่ามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โซร์เบลโล (Sorbello, 1978, p.598 - A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังตามทัศนคติของครูใหญ่และครูโรงเรียนประถมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่ใช่ผู้ปกครองนักเรียนประถมโดยศึกษาความสัมพันธ์ต่างๆ 5 ด้านคือ ด้านการบริหารทั่วไป นักเรียน อาคารเรียน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกหลักสูตรและประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความเห็นว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในระดับคำแนะนำของทุกกลุ่มเสนอให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือของโรงเรียน การจัดหลักสูตร การประเมินผลของครู ระเบียบวินัยโรงเรียนและเสนอให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน

ฟอว์เลอร์ (Fowler, 1986, p.3204-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับขวัญกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐ Southeastern จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู อาจารย์ ผลวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขวัญกำลังใจในการทำงานและพบว่าครู อาจารย์ในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและครูอาจารย์ในโรงเรียนที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีขวัญกำลังใจในการทำงานต่างกัน

คราฟท์ (Craft, 1988, p.1633 - A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนจะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อม หรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมกิจการของโรงเรียน

ชูเลอร์ (Schuler, 1990, p.1595-A) ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินเนโซตา สหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพพบว่า ประชาชนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากความบกพร่องในการสื่อสาร ปัญหาของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับของการเข้าร่วมเพียงเรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ทั้งหมด ขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของการมีส่วนร่วม

การประมวลแนวคิด และทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านต้องประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ด้านบุคลากร คุรขาดความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูไม่ครบชั้นเรียน และครูที่มีวุฒิทาง การศึกษาปฐมวัยขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคารสถานที่ ขาดแคลนอาคารสถานที่ เครื่องเล่นสนามและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กปฐมวัย ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ประกอบการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ ได้รับงบประมาณรายหัวไม่เพียงพอกับความ ต้องการ ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังในการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ ด้าน การประสานงานและการประชาสัมพันธ์และด้านการมีส่วนร่วม